

OSVALD TOOMING - 100

26. 01. 1914 – 6. VI 1992

(prosaist, näitekirjanik, publitsist)

Foto: v-maarja.ee

Osvald Tooming sündis Läänemaal Vigala vallas Jädivere külas metsavahi pojana. Tulevase kirjaniku lapsepõlv möödus Virumaal Naraka metsavahitalus, kuhu perekond oli ümber asunud. Väike-Maarja algkooli lõpetamise järel asus kirjandushuviline nooruk 1928. aastal Rakvere gümnaasiumi humanitaarharusse, kust pahempoolsest õpilasingist osavõtu pärast enne kooli lõpetamist välja heideti.

Küpsustunnistuse sai ta samal aastal Tapa gümnaasiumis

„Talviti koolipink, suviti põllutöö – nõnda need noorusaastad lendasid. Ent noorel inimesel on ka raha tarvis – püüdsin markasid-sentisid teenida metsatööl, kraavikaevamisel, metsade takseerimisel-hindamisel. Järjekindlaks sissetulekuallikaks aga kujunes juba keskkooli kolmandast klassist alates kaastöö ajalehtedele. Alguses pisisõnumid koolist ja kodukülast, hiljem juba kopsakamad reportaažid ja joonealused – nõnda see algas.“
/Personaalnimestik, Osvald Tooming, 1985, lk. 9/

Ta on töötanud ajakirjanduses nii reporterina kui juhtivatel ametikohtadel. Juba varakult hakkas Tooming ajalehtedele kaastööd tegema, pärast sõjaväeteenistust oli „Vaba Maa“ korrespondendiks Rakveres, 1936 – 1940 töötas „Virumaa Teataja“ toimetuses. Samal ajal kirjutas rohkesti ka Tallinna väljaannetele ning õppis Tartu ülikoolis õigusteadust. 1940. aastal siirdus Tallinna, kus tegutses esialgu „Rahva Hääle“ ja seejärel „Sirbi ja Vasara“ vastutava sekretärina.

Saksa okupatsiooni algul Osvald Tooming arreteeriti ja peeti kinni Tallinna Keskvanglas. Seejärel töötas paar aastat Virumaal Ubja põlevkivikaevanduses.

„Septembris 1941.a. kurtis keegi ülivalvas kaaskodanik Eesti julgeolekupolitseitele saadetud tehtult vigases kirjas, et „punane Tooming hulgub ikka veel vabalt ringi“. See eksitus likvideeriti kõhku minu Patarei-vanglasse sulgemisega. Ohtlikuks mind nähtavasti ei peetud, aasta pärast saadeti vabadusse politsei järelevalve alla. Et sõjaväkke mobiliseerimise ohust vabaneda, otsisin endale töökoha Ubja põlevkivikaevandusse, mis andis bronni. Olin seal laohoidjaks See oli loodriamet ja ajaviiteks nokitsesin ühteist „Virumaa Teatajale“, kus avaldati ka mu kaks pikemat järjejuttu.“
/Personaalnimestik, Osvald Tooming, 1985, lk. 10-11/

Sõja lõpust 1951. aastani oli Tooming esialgu „Rahva Hääle“ osakonnajuhataja ja vastutav sekretär ning suundus sealt edasi ajakirja „Looming“ vastutavaks sekretäriks.

1951. aastal ta arreteeriti stalinlike repressioonide käigus ning süüdistatuna kaastöö tegemises ajakirjandusele Saksa okupatsiooni ajal oli aastani 1955 Kirovi oblastis metsatööl.

„Üsna rasketes oludes kirjutasin üliinimest hukkamõistva „Luigelennu“ ning südametunnistuse tõe ja kivistunud dogmade konflikti käsitleva „Õpetaja Hiimäe“. Eestimaale naasmise järel jätkasin vabakutselise kirjanikuna, elupaigaks sai pikkadeks aastateks naisekodu Haljalas.“

Maja Haljalas, kus Osvald Tooming elas aastatel 1955 – 1981, on tähistatud mälestustahvliga. See avati kirjaniku 80. sünniaastapäeval 26. jaanuaril 1994.

Tooming oli tuntud aktiivse looduskaitsejana nii sõnas kui teos, osales Jahimeeste Seltsi ja Looduskaitse Seltsi tegevuses.

Osvald Tooming oli filmilavastaja ja fotograafi Peeter Toominga ning teatrilavastaja ja näitleja Jaan Toominga isa.

Suri Tartus 1992. aastal ja on maetud Raadi kalmistule.

Looming

Osvald Tooming tegi juba keskkooli lõpuklassides kaastööd ajakirjandusele, aga kiire kirjanduslik esiletõus sai alguse pärast Suurt Isamaasõda. Ta on kirjutanud romaane, jutte, näidendeid ja publitsistikat. Käsitlenud eeskätt aga maaelu ning inimese ja looduse suhet. Olla nii sügavalt looduskirjanik, see on omane ainult temale.

Autor on öelnud: „Ilus on see, mis meid peatuma sunnib, lähemale meelitab, nukra meele rõõmsaks ja jaheda südame soojaks teeb.“ /Noorte Hää, 1969, 5. jaanuar/

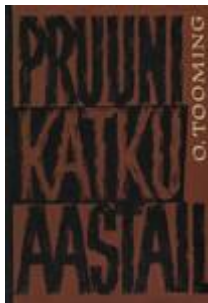
Romaanid

Pruuni katku aastail (1950)

Roheline kuld (1950)

Perekond Kirretid (1958)

Kaksteist aastat. Ühe perekonna kroonika (1963)

Jutukogud

Uued inimesed. Kolm jutustust (1948)

Kodumaa kutse (1950)

Luigelend. Kolm jutustust (1956)

Maantee läbi metsa (1960)

Kuus juttu (1966)

Metsade raamat (1969)

Episoodid. Jutustusi ja novelle (1972)

Luigelend. Õpetaja Hiemägi. Perekond Kirretid. Jutustused ja romaan (1974)

Üks maja, üks küla ... (1986)

Seljasirutus. Argipäevad (1988)

Publitsistikakogu: Puude taga on mets

Näidendid

Tuled süttivad

Kükakünka kuningas (1949)

Külvikuu (1973)

Musta Mandri kasupoeg. Rahva sõda, ehk, Valge laev (1988)

Kirjanike Liidu liikmeks astus Osvald Tooming 1947. aastal.

Põlevkivikaevurite elu kujutava jutustuse „Kaevandus elab“ eest sai 1949 Nõukogude Eesti preemia ja romaani „Pruuni katku aastail“ eest samal aastal romaanivõistlusel II auhinna.

Osvald Tooming on teatritele dramatiseerinud teiste autorite proosat, lisaks kirjutanud ka stsenaariume filmidele. Paljud tema näidendid ja dramatiseeringud on aga lavastanud poeg Jaan Tooming.

Toominga teoseid on tõlgitud vene ja läti keelde, üksikuid lugusid ja jutustusi armeenia, kasahhi, leedu, mari, tšuvaši, saksa ja ungari keelde.